AN ROINN OIDEACHAIS AGUS EOLAÍOCHTA

SCRÚDÚ ARDTEISTIMÉIREACHTA, 2001

EALAÍN —

STAIR AGUS LÉIRTHUISCINT NA hEALAÍNE

ARDLEIBHÉAL

DÉ LUAIN, 18 MEITHEAMH - TRÁTHNÓNA 2.00 go dtí 4.30

Tá 150 marc ag dul don pháipéar seo.

TREORACHA

(a) Scríobh an oiread agus is féidir leat faoi **thrí cheist**. Ba chóir **ceist amháin** a roghnú as Rannóg I, **ceist amháin** a roghnú as Rannóg II agus **ceist amháin** a roghnú as Rannóg III.

(b) Is ionann na marcanna do gach ceist (50).

(c) Is gá **sceitsí agus léaráidí** a úsáid cibé áit ar féidir chun do chuid pointí a léiriú.

(d) **Déan tagairt do na léaráidí atá ar an mbileog faoi iamh de réir mar is gá.**

RANNÓG I — AN EALAÍN IN ÉIRINN

1. Déan cur síos agus plé ar lámhdhéantúsáin na Cré-Umhaoise (c.900BC - c.200AD), **atá léirithe ar an mbileog faoi iamh,** i dtaca le foirm, le feidhm, le maisiú agus leis na teicníochtaí miotalóireachta a úsáideadh ina dtáirgeadh. (Coire Caisleáin na Deirge, Sciath Loch Goir agus Trumpa Loch na Séad)

2. Chruthaigh teacht na Críostaíochta go hÉireann sa 5ú haois riachtanais nua ó thaobh lámhdhéantúsáin agus foirgintí de. Déan an ráiteas seo a phlé ag tagairt do lámhscríbhinní, do mhiotalóireachta, do shnoíodóireacht chloiche agus d'ailtireacht. Déan tagairt i do fhreagra don athúsáid a bhain na Críostaithe as stíleanna agus as samhlaoidí phágánach.

3. Déan cur síos agus plé ar thréithe fhoirgníochta agus mhaisiúcháin an ailtireacht agus an dealbhóireacht Ghotaigh Éireannaigh, déan tagairt id' fhreagra do dhá mhór shampla dóibh seo.

4. Déan cur síos agus plé go mion ar thréithe ailtireachta, foirgníochta agus maisiúcháin, foirgneamh le beirt ar bith de na hailtirí seo a leanas.

(i) Richard Castle (c.1690 - 1751)

(ii) Edward Lovett Pearce (c. 1699 - 1733)

(iii) William Chambers (1723 - 1796)

(iv) Thomas Ivory (c.1732 - 1796)

(v) Davis Ducart (a d'éag c.1784)

(vi) Francis Johnston (1760 - 1829)

(vii) James Gandon (1743 - 1823)

Nó is féidir leat de rogha ar sin, ailtire amháin ón liosta thuas agus ailtire ar bith eile a d'oibrigh in Éirinn idir c.1700 - c.1850 a roghnú.

5. Rinne saothair ealaíon Paul Henry (1876 - 1958) agus Seán Keating (1889 - 1978) idéaladh ar thírdhreach agus ar mhuintir na hÉireann. Déan an ráiteas seo a phlé agus mionthagairt á dhéanamh agat do mhór-shaothar amháin de chuid an bheirt ealaíontóir. Ba chóir duit gearr phlé a dhéanamh ar na tréithe stíleach atá le feiceáil in ealaín na beirte.

6. Bhí an-tionchar ag an Nua-aoiseachas ar ealaín Mhainie Jellett (1897 - 1944), a ghluais ó stíl dheilbheach go stíl theibí. Déan an ráiteas seo a phlé ag mionthagairt do dhá cheann dá cuid pictiúir.

7. Roghnaigh ceann de na healaíontóirí / dearthóirí seo a leanas: William Leech, Sir John Lavery, Evie Hone, 'AE' Russell, Harry Clarke, Eileen Gray, Norah McGuinness, Alice Maher nó Rowan Gillespie. Déan cur síos agus plé ar a c(h)uid ealaíne i dtaca leis na téamaí/samhlaoidí, meáin agus na hábhair ealaíne a úsáideadh.

RANNÓG II — AN EALAÍN EORPACH (1000 AD go dtí inniu)

8. Déan cur síos agus plé go mion ar shaothair ealaíne Gislebertus (a ghníomhaigh c.1125-35). Déan tagairt do dhea-thréithe stíleach, scéalaíochta agus mothúchánach a shaothair ealaíne.

9. Déan cur síos agus plé ar phríomh-thréithe an stíl dhealbhóireachta <u>nó</u> péinteála Ghotach, ag déanamh mionthagairt do dhá shaothar ealaíne. Nó is féidir leat de rogha ar sin, cur síos agus plé a dhéanamh ar dhealbhóireacht amháin agus ar phéintéireacht amháin.

10. Déan cur síos agus plé ar shaothair ealaíne Ghiberti (1378-1455) ag tagairt do thréithe nua-nósacha agus mhothúchánacha a shaothair.

11. Déan cur síos agus plé ar na tréithe a bhaineann le stíl phéinteála Bhotticelli ag tagairt don tslí ina ndéileálann sé leis an bhfíor dhaonna. Is gá cíoradh a dhéanamh freisin ar an úsáid a bhaineann sé as dath agus as ceapachán i dtaca lena shaothar “Breith Véineas” agus le saothair ealaíne eile dá chuid. Déan breacthagairt id’ fhreagra do Dhaonnachas.

12. Déan mionscrúdú agus plé ar an bpictiúr a phéinteáil Michelangelo (1475-1564) ar shíleáil an tSéipéil Shistínigh, **atá léirithe ar an mbileog faoi iamh.** Déan tagairt do na fíoracha dhaonna, d’úsáid datha agus do na seifteanna cheapadóireachta a úsáideadh leis an saothar iomlán a chomhaontú. Déan breacthagairt freisin do shaothair eile le Michealangelo.

13. Déan cur síos agus plé ar “Gáirdín na nAoibhneas Saolta” le Hieronymus Bosch (c.1450 - 1516). Déan comparáid agus codarsnacht idir é agus saothar ar bith, le ealaíontóir eile a tháinig ina dhiaidh, atá bunaithe ar ábhar samhlaíocht seachas ar ábhar réalaíoch, .

14. Cad í an bhrí ghinearálta atá leis an dtéarma ‘Nuachlasaiceachas’? Déan cur síos agus plé ar an stíl seo ag tagairt do shaothair ealaíne Jacques-Louis David (1748 - 1825) agus/nó péintéir nó dealbhadóir Nuachlasaiceach ar bith eile.

15. Déan cur síos agus plé, chomh mion agus is féidir leat, ar cheann acu seo a leanas:

(a) Péintéireacht nó saothar ghrafach ina bhfuil chiarascuro,

(b) péintéireacht de Londain nó de Pháras

(c) Baisteadh Chríost, An Sciúrsáil nó An Corónú le Deilgne

(d) grúpa neamh-bheo gur mionshonra nó cuid de shaothar fíorach níos mó é.

(e) saothar ealaíne le Piet Mondrian (1872 - 1944),

(f) saothar ailtireachta ón Renaissance nó ón Nua-aoiseachas,

(g) saothar ealaíne fís-scannánaíochta, saothar ealaíne insealbhaithe, saothar ealaíne talún nó dealbhóireacht mhór phoiblí .

Is gá duit a rá go soiléir cén fáth go measann tú gur dea-shampla dá chatagóir an saothar a roghnaigh tú. Is gá tagairt go soiléir do stíl agus do theicníocht an ealaíontóra nó an ailtire agus don úsáid a bhaineann sé/sí as ábhair agus as dath. Is cóir freisin breacthagairt a dhéanamh do shaothair ealaíne eile leis an ealaíontóir/ailtire. Bíodh do chuid tuiarimí pearsanta mar chuid den fhreagra.

16. Tá tionchar an ealaín Sheapánaigh agus an grianghrafadóireacht Seapánaigh le feiceáil i saothar ealaíne Degas (1834 - 1917). Déan an ráiteas seo a phlé ag déanamh mionthagairt do “L’Absinthe”, **atá léirithe ar an mbileog faoi iamh.** Déan plé ar an gceapachán agus ar a tslí ina ndéileálann sé le fíoracha dhaonna. Déan tagairt freisin do shaothair ealaíne eile le Degas.

THALL ➡

17. Déan cur síos agus plé ar conas mar a thug Edouard Manet (1832 - 85) faoin bhfíor dhaonna nocht a phéinteáil ina phictiúr “Oilimpia”, **atá léirithe ar an mbileog faoi iamh**. Plé freisin an úsáid a bhain sé as dath agus uigeacht sa phictiúr chéanna. Ansin déan breacthagairt do dhá phictiúr eile noicht a péinteáileadh i dtréimhsí eile i stair na healaíne.

18. Déan plé agus mionscrúdú ar na hábhair agus ar na meáin amhairc a d’úsáid Picasso (1881 - 1973) sa Tréimhse Ghorm, **atá léirithe ar an mbileog faoi iamh**, le hainnise dhaonna a chur in iúl. Ansin, déan comparáid agus codarsnacht gonnta idir na saothair seo agus aon saothar eile le Picasso atá éagsúil go stíleach.

RANNÓG III — LÉIRTHUISCINT

19. Tá an Spuaic chruach dhomheirgthe atá molta do Shráid Uí Chonaill mar chomóradh ar an Mílaoise **léirithe ar an mbileog faoi iamh.** Déan mionscrúdú agus plé ar ghnéithe amhairc agus dhealbhach an leacht molta. Déan cur síos ansin ar do chuid smaointe do leacht eile a d’fhéadfaí a chur ina áit agus luaigh go mion na cúiseanna a bheadh agat leis na cinnte dearaidh a dhéanfása.

20. Dá mbeadh grianghraf nó péintéireacht de thírdhreach á choimisiniú agat, cé acu a roghnófá? Luaigh go mion na cúiseanna a bheadh agat le do rogha, agus déan comparáid idir ghnéithe amhairc agus theicniúla an dá mheán. Luaigh samplaí de ghrianghrafanna nó de phéintéireachtaí a chuaigh i bhfeidhm ort leis an rogha sin a dhéanamh. Is féidir leis an tírdhreach a bheith cathrach nó tuathúil.

21. Cuireann fógraíocht teilifíse cuma mhealltach ar ghnáth rudaí. Déan an ráiteas seo a phlé i dtaca le fógraíocht chairr, déan mionthagairt do na gléasanna amhairc agus do na teicnící a úsáideann an déantóir scannánaíochta le carr ar ghnáth-chaighdeán a chomhcheangail le luise agus le galántacht.

NÓ

Déan cur síos agus plé ar an tslí inar chur scannán atá feicthe agat ceann acu seo a leanas in iúl

(a) mothú scleodair nó drámaíochta <u>nó</u>

(b) atmasféar drochthuarach gruama

agus úsáid á bhaint as na meáin <u>amhairc</u> agus na teicníochtaí atá ar fáil ag an déantóir scannán.

22. Is cóir go luífeadh troscán gáirdín go nádúrtha leis an timpeallacht. Agus an smaoineamh seo i’d cheann agat dear suíochán gáirdín nó binse a bheadh lonnaithe sa gháirdín dealbhóireachta, **atá léirithe ar an mbileog faoi iamh.** Luaigh go mion na cúiseanna a bheadh agat le do smaointe dearaidh.

23. Déan cur síos agus plé ar an bpóstaer **atá léirithe ar an mbileaog faoi iamh** i dtaca leis an úsáid a baintear as samhlaoidí, as cumasc datha agus as litreoireacht. Déan an póstaer a mheas, á rá cé acu an éiríonn leis nó an dteipeann air agus luaigh go mion na cúiseanna a bheadh agat le do chuid tuairimí.

24. Déan cur síos agus plé ar mhaisiú na cistine, **atá léirithe ar an mbileog faoi iamh**. Luaigh cén fáth go bhfuil éifeacht amhairc mar iomlán ag baint leis agus go bhfuil an t-iomlán ag teacht le chéile. Luaigh na hathraithe a dhéanfá agus cad a chuirfeá leis nó a bhainfeá de maidir le dath, earraí, lámhdhéantúsáin agus araile - chun cur le maisiú an tseomra mar atá. Abair go grinn cad iad na cúiseanna a bheadh agat leis na hathraithe a dhéanfá.

LEATHANACH BAN

LEATHANACH BAN